

ה מ א ס ף

לחדש אייר תקמ"ד

א

שירים

ראה בטובה.

הלנצה תשאף הון.

פבור רוזנים תכסוף לער ?

ער אן תפנה אל רחבים,

הכל ואין בם מועיל ?

עמלת בלי מרגוע,

יגיעת ולא הונח לך,

יומם ולילה תרדוף,

ולא תשיב רגלך :

על במתי שוא דרכת,

לשום במרום קנה,

לבך אל הרים יבין,

אשר ברוח יסודם,

לבן בפבור הרים נפלת,

מבמותיה אל עמק שוחר :

עתה בשפלה תשב,

דומה שכנה נפשה.

עיניך

ח (פ)

עֵינֶךָ מֵרְאוֹת הַשָּׁעַ
וְעַל כָּל נְתִיבוֹתֶיךָ חוֹשֶׁךְ
מִנִּי אֹרֶחַ מִיִּשׁוּר נָטוּ אֲשׁוּרֶךָ
נִוְנָה מִסָּבִיב
שִׁשׁוֹן וְחֶדְנָה לְנֶגֶד עֵינֶיךָ
וְאַתָּה אֶת לִבְךָ אַחֲזֹר הַסִּיבּוּרִי
לְנוֹעַם לֹא הִתְבוֹנַנְתָּ
וְהוּא יוֹשֵׁב מִמּוֹלֶךְ

* * *

עֵדֶךָ! עֵדֶךָ! מִשְׁנֶתֶךָ
מִמְחֶזֶה כְּכִבִּים חֲזִירִי
אֵל תּוֹסִיף לִבְתּוֹעָה
לָמָּה תִּשְׁוֹמֵם?
הִסֵּב הַלּוֹם עֵינֶיךָ!
אֵל גִּבְעַת הָמָד מִסָּבִיב לָךְ
הִנֵּה לְבָשׁוֹי דָּשָׁא כָּלִים
וְחֲנוּת עֲלִיּוֹן מִסֶּתֶר פְּגִימוֹ
עֲנֵפֵי אֶלּוֹן וּבְרוּשׁ יְסוּכְבוֹם מִמְּצָה
תַּחַת אֲאֵלִים יִשְׁכְּנוּ
לְמַחֲסֶה עוֹבֵר אֹרֶחַ
יִזְמֵם הַשָּׁמֶשׁ יִכְהוּ
מִקּוֹם שְׁמַחַת לְבִי
שָׁבַת דְּוִדִּים גַּם יַחַד

קום רעי שָׁבָה עִמָּדִי
וּרְאֵה בְּטוֹב חַיִּיק !

כֹּה נָגִיל כָּל־חַיִּים

שִׁיר חֲדָשׁ יַחַד נִזְמְרֶה

וּבְשִׁיר נִשְׁתֶּה יַיִן

הֵנָּה נִבְלִי יַיִן אֶתִּי

מִמֶּנּוּ וּפֶן צָרַפְתִּי

חֲנֻכָּלִים יִבּוּלוּ

וְצַפּוֹנִם תִּמְלֹא בְטִנָּה

שִׁים בְּכּוֹס עֵינֶיךָ

וְאֵל אֵל תִּכְבֵּר

שִׁתָּה אָחִי ! שִׁתָּה !

רוֹחֶךָ אֵלֶיךָ תִּשׁוּב

הֲלֹא אִם תִּשְׁכַּח לִבְךָ

אֵל יִפְלוּ עוֹד פְּנֶיךָ

וְצִבְרֵי מִמֶּנּוּ רוּחַ קִנְאָתֶךָ

וְנִסּוּ יַיִן וְאַחֲרָיֶה

* * *

כִּי תִמּוֹל נַחֲנוּ עָלֵי אֶרֶץ

אֵין רוּחָהּ בָּנוּ

מֶה יוֹלֵד מִחֶרֶת עֲתָה לֹא תִדַּע

אֵף כִּי יָמִים אַחֲרָיו יִצְדָּו

אם כימי מלך יהיו ,

או עוצב ועוני בם .

אלות למרחוק ידע

וצור יבין למו תעלומות מענינה

שרי פרש ענן לפניהם

ובסמו אוכל ועיפתה .

עין כל תשורם .

ואני בתום לבבי אלה

יעבור עלי מה

שובה ונחת אמצא ,

או רוגז יבא כמהלק :

אני על משמדתי אעמודה ,

לראות דבר מה יקרני :

***

כנגד תועה בדרך

עלטה ועדפל עלי נתיבו ,

ארץ איה מנגד

ערבה ושימון פלו ,

ונפשו עיפה בלי מים

והוא קבור תוהו ילך ,

כל יגע לבבו .

ועתה לאלהיו יתן תודרה ,

ורגה בעוז ישמיע

פֶּר נֶרְחַב יִבְיטוּ עֵינָיו
 יַעַר צוֹמֵחַ עֲצִים
 פֶּס אֶפְרַיִם יִקְנֶנִי
 חֲסִידָה וּבִנְיָ רִנָּה
 מַעֲנֹת נִכְבְּדֵי מַיִם
 מִבֵּין סִלְעֵיו יִפּוּצוּ
 לְמַשִּׁיבַת נֶפֶשׁ עֵינָהּ
 יִגַּע וּרְפָה יָדָיו :

למבלים בעבור כסף ימיהם . ויעשו זהב אלוהיהם .

א

מִי מִמַּטְמוֹנֵי אֶרֶץ מְשׁוּשׁ חֹפֵר ,
 הֵן שִׁמְחַת רוּחַ , לֹא יִצְמַח מַעֲפָר ,
 וְזֶהב אוֹפִיר הָרִי כֶתֶם , שׁוֹאָה הִמָּה :
 תִּקּוֹת תּוֹם דֶּרֶךְ , בְּךָ אֵל מַעֲיֵן חַיִּים ,
 מַעֲזֹז אֶתָּה , לֶךְ יֵשֶׁא כְּפִים
 חֹזֶק כְּצוֹר הוּא , חִבְּלָתוֹ נַעֲמָה !

ב

הוֹי מְשַׁכְּמֵי בְּבוֹקֵר , הוֹן רֹדְפֵי
 עוֹבְרִים אֶרְחוֹת יָמִים , אוֹצְרוֹת שֶׁאִמָּר
 עֲפָרוֹת זֶהב יִצְבּוּרוּ , לֹא יוֹעִילוּ .
 לֹא כֵן צָדִיק , יִבְּזֶה אֶת רֹדְפֵי עוֹשֶׁר
 מִצּוֹת עֲלִיזוֹן שׁוֹמֵר , רֹדֵף הַיּוֹשֵׁר
 לְנֹצֵר חֶקֶן תִּזוֹן בְּלַעַצְמוֹתָיו יִגִּלוּ !

שמוחה חנה! בלילה לא ינוח,

כל ימיו מבאובים מדעיון דוח

למה יגע, לאסוף טיש ורפש?

אך הולך תום, מואס בצע ויתר

יראת אל אוצרו, ולראשו כתר

מישור וצדקה, הם מרפא לנפש! —

ש . . .

הרועה והמחקר *

רחוק מתשאות קריב, נטה אהלו אביעור הרועה, שערות ראשו כשלב לבן מווקן, ומורכב ימים השיג תכונה, ויבו בכסף, עושר מאסה נפשו, קץ בטוס רעה את לאבו, מקור בחורף גדר עדרו, ימיו נכענינים חלבו לו בעבודתו, כבוד לא דרך, קנאה לא ידע, ויחכם האיש מאוד וזמוז הולך בכל הארץ.

יירי היום והנה אכידן המחקר עבר אהלו (והאיש אכידן אך נוספרים דרש מדע, ועליהם הטבעה חכמתו) ויבא האסלה, ויפתח את פיו לקראת הרועה, ויאמר אי מזה חכמת?

(בראותי חפץ רעי אהובי לבני אנושי חד"ל, באשר עם לבסם לדפוס מטלי מוסר מדי חודש בחדשו במכתב המאסף, אמרתי אף כזה תפון ידי עומס לתת להם מן המעט אשר בידי, אלה אשר העתקתי מלשון העמים, ואלה מלבי ילאו. והנה זה ילא ראשונה אשר העתקתי מלשון אנגליטארי *) ובו ידובר על התועלת אשר תתן לנו הכרת טבעי הכהואים המדברים במשל.

*) G. Fables by the late Mr. Gay; the Shepherd and the Philosopher.

חכמת? אל
וכסף לילה
הנד לי! אל
כנטינס הכני

והארצות

לנויים

ויען הרוע

ספר

בסיתו מעור

ונתחולותיו

לדעת אחרים

המדע אשר

מלאותיה,

מלאותיה.

ערה דמ

הע

ואחזקה לא

מכיר טובתי

המסד לנחלה

תחת כנפה

לכבד את א

עוף למינהו

יעוד אלה

פני

כל גאה ל

דברים, כי

לאזון השמש

לכן עושק

לענינו,

ישו

אחרים,

וייען אבי

על

מכמת? את ספרי מי דרשת? הכמוני עמלת בספרים
ובכסף לילה עודך בין זרועותיהם? אם בספרי החכמים הנית?
הגר לי! את דברי מי בחמת? השמישני כא! ואל מי
בכנונים הכינות לכן? —

והארצות אשר התהלכת בהם איה המה? והעמים אשר
ידעתם, הורני בא את מעשיהם, חוקם ומשפטם
לגוייהם.

ויען הרועה, ויאמר, הן במושב חכמים לא ישבתי לדרוש
ספריהם, גם לשוט בארץ למען דעת מתי תכל, לא
בסיתי מעודי, כי יצר לב האדם רק מרמה מנעוריו,
ובתחבולותיו הרעות וגם עיני פקחים יעור, ומה לי ולחכמה
לדעת אחרים, בטרם דעתי את נפשי ואת מידותי? מעט
המדע אשר ידעתי חרות (לעין קוראיו) עלי לוח כטבע ושם
מנאיתיו, משם לקחתי מוסר לי, אהבתי הנדק, הרשע
שנאתי.

ערת דבורים כי אראם יחד בעבודתם, הן המה משיבות
הפעולות יעורוני. אל הנמלה הלכתי ראיתי דרכיה
ואחכמה לאגור מאכלי בטרם בא הרעב. כלבי הנאמץ לי
מכיר טובתי, הן הוא למדני להשיב לאיש כנמולו, לעשות
החסד לגומלים עמדי. אפור עת אראה אשר שמה אכרומיה,
תחת כנפה מורס ומטר, תורים ובני יונה המה ילמדוני,
לכבד את אשתי, גם לאהוב את בני, מקטון ועד גדול מכל
עוף למינהו, אקח לי מוסר לעשות כמעשיהו.

יעור אלה עלי לבי חקקם הטבע, למאוס במעללים חבוי
כפי רעם. הכוס בעופות כבזה בגאותו, לכן אשנא
כל נאה לבב ורום עינים. גבול שמתי לשפתי לבלתי הרבות
דברים, כי כקול סאון הנהר ביום הרעש, כן המרבה דברים
לאוזן השומע. עיט וחואבים טורף טרף לבו בעין כל רואם,
לכן עושק וגול שנאה גם נפשי. נחש ושפיפון כאידים הם
לעינינו, אכן קנאה ונקם ודבת חנף, שנהה לשונם מכחש
ישוך. בחן בא, הברואים כליוו יעיוון לב האדם למקור
אחריהם, לדרוש תועלתם להבין מעשיהם.

ויען אביון ויאמר, בנדק נחלת כבוד, יוסר לכבד תעיד
על חקתך, נדקת בדברך, כספר ככותב יחד שגו
מרמה

מרתה בלשונם האמת כחדו, אך דורש חכמתו מחקי הטבע, ושאל
את מימו מוקור מים חיים, גם לכדנה יכין דרכו, לאלה
החכמה, לשבוא אולת, וספרים הרבה אין קץ שוא המה! אין
בם תועלת.

ח . . . כ

ב

מכתבים

להורות לנער יראת ה' ולהכירו בדרך ישר.

ח ת י מ ה

גם היום ירון סביב ארצנו, ודורך על כנפי רוח, עד שהוא
דומה את הימים להורידם ולהעלותם לעשותם (עבד
אונד פלוט), ואף כן לא יעברו חוק להשחית. ומי פלג
לשטף תעלה, לבלתי יטעפו יושבי מטה בשטף רב, או להגשים
גשם עלי ארץ די רויה? ומי רקע את כנפי רוח לאשר
יכשלו עליהם אידי המים שיהיו למו עב וענן, עד אשר יגשמו
לעת מוקס? כל אלה לא יעלו על לב משכיל לאמר שהם
במקרה בלתי רודה ומנהל כ"א ינועו כעורים בחולות אשר
ימששו באפלה. ודבטן הארץ נמצאים מיני מתכות מזהב
ומכסף, גם נפרית ומלח, ואבנים שונות, מן הטובים עד
החצץ, כל צמח וירק דשא מן האנוב עד הארז אשר בלבנון,
ציצים ופרחים, כחמדים למראה מפוך ורקמה, החצץ והבדולח,
לא ישנו את תבניתם, אף הצמח וכל מורע מים יפרחו ואף
יבולו ומראהם וריחם וטעמם שונים זה מזה. אף כי הארץ
אחת, וגשם אחד יגדלם, וכלם יפרו וירבו כפי קצו וגבולו,
ולולי פוקד ומחוקק, אשר פקדם ושם חקם, לא היה כאלה,
כי אם אחת הולידתם ואם אחת הצמיחה אותם. וכל אלה
הזוכרים לא ימושו ממקומם אבם על מקום צאתם ועלותם
שם יבלו אף יחלוטו. אך החיים ינועו בפי רצונם, יעזבו את
מקומם ילכו באשר יחפצו, ואף אלה עם מרבותם מנינם
ממנינם שונים, ושונים המה לראשונים, כי יצמחו וגידלו
יוזנו.

יוזנו ינועו ויסופו, ונבדלים הם למיניהם במאכלם בתשומתם
במעשיהם ובגוייהם, וכל היצורים עולים מעלה מעלה, מאכנים
אל האמץ, ובתחלת עלותו הוא חצי אבן וחצי צמח ומן האמץ
אל החי ותחלת עלותו הוא חצי צמח וחצי חי, כתולעים
הגדלים כנפסי עץ קם יחיו ושם ימותו ולא יסורו, והחיים
עולים מרמש עד חיתו ארץ, מתולעים קטנים עד בהמות
בהרי ארץ, יש מהם שעפר ארץ הקטן מאוד, הוא לו
כעולם מלא, ויש שהם כהררים הגדולים וכל תבניות ככונה
לפי הויפי הנעימות והסדר וכן מחיתם ותשוקתם אין 'מקרה
לתכונתם ואין מספר לתענוגם, ואף שהם כנפשות לא השכילו
אל דרכם, ולא ידעו מתבונת צלמיהם, אף כן ערכם ערך'
כזון ונשא עת הרחנס ועת לדתם, עת לגדל, ולזון בלחמם,
ומימיהם הנאמנים, ועת למות ואין מין! ממיתם אשר יכלה,
ואין מין אשר נהפך למין אחר, גם לא יגרע ולא יוסיף מדי
חוק, ואם הם נבערו מדעת מ' הוא השם חקם וקצב קצבם,
אם אין חכם פועל, שפעלם אשר הפליל לעשות, לכוננם
בערבות, וביה שמו - וכמה נפלא עוד בהביטנו בכלי מחזה
המגדילים הראות, המה יגלו לעינינו ארץ חדשה, יצורים
נפלאים בתבניותם וצלמם תכונתם ופקודתם, בלם יעידו כי ה'
הוא אלהים, בוראם ויוצאם.

ונפלא על כל הנפלאים הוא האדם, צומח וגדול, וצומח
שדה, יצמח ויוזן מן הארץ, הולך וגדול ככל
החיים כלם, ויטה אל רצונו כל אשר חפץ עושה, ומקראו
במקריהם, מקרה אחד להם בחיים ובמות, וכאשר נשקף
עוד בו נשכיל, כי הוא מלך כל הארץ, מצבו נצב הקומה,
תבניתו לתלפיות, מעשיו במוסר השכל, והוא כמלאך אלהים
לנגד, בחכמתו ובתבונתו, במור בתום, ומאוס ברע,
שליט בכל, כאלו הכל דעבורו, כי מי ישתה יין וזלתו? ומי
יתענג בריח ומראות האינים הפרחים והסמים בלתי? ומי
ילביש בגדי משי בלעדו? כאלו תולעת המשי רק למענו,
ומי יתפאר ביהלום וזהם מלכדו? ומי ישתעשע ברכנת כנף
רכנים, ויודע לבחון נעימותו מן המיוון קול הינשוף, כ"א
הוא? ואין מי שיבין הוד היצירה כלה בלתי האדם והוא שליט
בה בכל רצונו לברוא אותה בריאה חדשה ע"י מעשיו במלאכת
מחשבת שמושב עליה, לנקותה, לסדרה, לערבנה, והוא
יחפור אחרי מטמנים, לגלות מאפונים, הוא ימוד את השמים
מכוכב אל כוכב, והוא ישמור וישכיל את הליכותיהם ושתומם
למפעלות מעשיהם, הוא ישים לרות משקל, הוא יערוך את
העתיד

העתיד מול! הבה והעבר, יבין סתום מן המפורש, אין דבר
קצון בו בנבול וקצה, תשוקותיו ומחשבותיו ותכונותיו, כלם
מתרחבים עד אין קץ, ומכפשו נובעים הדברים אשר יתענג
ואשר לא יתענג בהם ונפשו שופטת עליו, אם ללעג, אם
לקלם דרכיו, להצדיק, או שלא להצדיק עלילותיו.

ואם נדרוש ונחקור בסדר הנכון מכל למצוא את מסדרה
ראה השמש לבב בנתיבתו, להשליך נאורו וכיו להאיר
ולקחם, ולהוציא כל פרי תנופה, לבשלם, ולשום מום לכל חי
וכלם יחסיון בללה, ויהי להם השמש סוככת. הרוח להנשיב
להמציא רוח חדשה, לשחר את הארץ מהאדים, העשנים, והכבאשים
וינשימו בו החיים, יעלה את כל צבע וכל הנראה מול עיניים,
בהתנועעו, יגיע את כל הקולות כרעדו ע"י שפת מדברת,
או מכל קשב, אל מיתרי האזניים, ישא על כנפי הרוח, את
הרוח היוצא מכל המרימים, ויעל בתוך האף שם שם מבליים
ומיתרים אשר ירעדו עד השג אל המוח, כמו שהוא בעינים
וכן באזניים תהלכות עד המוח. וגם הוא נושא אדי המים,
אשר יתלכדו ויהיו למו עב וענן, והמה ינשאו על כנפיו, עד
עת הפגשם לרוח קר ואז יותכו לעת היות מער, ויהיו לבגשם
עלי ארץ, המים לריות למאון כל צמח וכל חי להשקותם,
להפרותם להרכותם, הארץ היא האם אשר תוליד כל הכולדים
בה, עד אין מספר להמה, כי לא יחקורו והאדם משתאה
ומפליא על מרביתם ומפליאתם! אין אחד מהם, אשר יחקור
עדי קצו וכמה גדולים ונפלאים ממעשה השמים ונפלאותיהם
יגיעו עדי עד, ירוצו ולא יגעו, ילכו ולא ייעמו, וכלם
לעומת התנועת, לא ישנו את חקם, ולא ימושו ממעמדם,
ומי לא ישיב את מחוקקם? ויבין את יוצרם, עושה,
קונם, ובוראם? והוא מי חכם יכול, כי ממנו! הנה חיים
לכל חי.

והמתבוננת אשר בהם נוסדו והמעמיד אותם הם, המים,
העפר, הרוח, השמש והכוכבים, והמה כלם
נותים כל יחיו הפאים כל יקומו, ואין דבר בענף, מה שאין
בכוח שרשו, ואף גם לכלם יחד כוונים מן הארץ, ויכלכלו
מהמים ויחיו נמרחה, ויתענגו מן השמש, אף כן נפרדים
אלה מאלה, כל אחד בבדל מוולתו, ומקי כלם בחכמה נפלאה
בסדר נכון, ביסוד, ובנעימות, והחכמה מאין תמצא, הנה
מפגרי ממים, ומצברי חומר, דבר לפומת דבר, נתח מול
צמח, דברים שכל אחד שונה מרעהו ונבדל מוולתו, ואף כן
צמד

יחד יתקשרו, ויתקשרו לפי התועלת והנעימות, וכל חלק
 מהם צריך אל החלקים האחרים, ואם לא יהיו החלקים כאלה
 טוב לא ימצא בכלם כתבניות וכתמונות, ולא יהיה כאשר הוא
 אם לא מעל חכם שפעלם, וכן הכנים והוא יכול שיוכלו
 לעשות כאלה. האדם קצוב וגבול, ותשוקתו באין תכלית, תמיד
 עינו לא תשבע וכפשו לא תמלא, ומעולם לא יגיע די חוקו,
 ואף אם אלף שנים יחיה, הנה הוא כעולל לא ראה אור,
 וכל הוטס תחת רגלו, צונה ואלפים כלם, וגם בהמות שדה,
 צפור השמים ודגי הים עובר ארמות ימים, יביט בצנאות
 השמים, ויבין את מצנם ומהלכם, ולחדשים יבקר יתפוך ארץ
 לאגם מים וסככי כבהרות יבקש ויעשה למו ארץ יבנה טירות
 רמות, יעוף במחשבתו השמימה, ויורד על תהום רבה, מלא
 מחשבות, רב תבונות יוסף חכמה ודעת, וכמעט רגע נאסף,
 רמה ותולה תכסהו התעוף עיניו בו ואינו, כל החפוכות אלה
 נמצאים בו לא נמצא בזולתו, המה נוצרו על משפט אחד,
 דומם קצרה וגופם כמוהם, משפט אחד להמה, שניהם קצובים
 זה מול זה מדודים אלה אחותה, אך מחשבתם תתרחק
 במרחב יתר מדי חק גלגלם, כל אחד על גבולו יעמוד כל
 ימי היותם. גם היושר והנכונה נטבע בקרב האדם, כאלו
 דבר נסתר בקרב לבו יסוד אותו לאהבת היצורים לאהוב אותם
 לעזרם ולתמכם, שלא להזר להם להרחיקם מן הנזק, להביאם
 אל התועלת, וביותר מכלם האדם בדומה לו ואף כי פעמים
 רבים יתגברו עליו תאוותיו, קנאתו, וכבודו, המשיאים אותו
 בהפך, לקור מהיושר והנכונה, המסיתים אותו לאמר מדוע
 לא תעזן את נפשך מדען בית ריעך? או עשה חפץך בקמץ בו לאו
 מה לך אף אם תגזול, תחמוס תנאף תרצח אך למלא רצונך,
 ולהניח את רוחך, אכן אז יבא לבו בקרבנו, יחרד וירעד
 כאלו תרב מעומתו מושריו ותשוקותיו לוחמים בו, ואלה התפוכות
 מאין תמצאו? לא נמצאים בקרב כל מי אם לא היה שפט
 רודה אשר שם רוח קדשו בקרבנו, לתת קו ומשפט לכל מעשהו
 וכפי הדעת והתבונה ולבטור טוב מרע, וגם הנכונה תתחזק
 בו לפעמים, לשום את לשונו בשם, בעבור טובת הבנים,
 ולבעור הישרה והצדק, ויד אשר היא הממשכת אותו לעשות
 את הנכונה למען הטיב לו, טוב טוב מחיייו אלה העובדים,
 לכן שמתה להיות בחור בטוב ומאוס ברע ולולא זה לא
 הדר לו צורי ולא הרע לו מחוללו, לשום עליו מתן ורסן
 צבולם להסינו מן הערב והנעימות לו, אכן זאת היא
 המרגעה, ואלה הם דרכיו, להנחותו במסלול ודרך אל דרך
 עולמו

אין דבר
 כלם
 תענוג
 אם

מקדשה
 לאיר
 לכל חי
 להנחית
 להנחית
 טיור
 דברת
 את
 מכלם
 כענינים
 החיים
 עד
 כלשה
 וחס
 ולמים
 תפחה
 מקור
 תיחס
 וכלם
 נטע
 וחס
 קיים

מה
 כלם
 שון
 נכלו
 ימים
 אלה
 הנה
 מול
 כן
 יחד

עולמו, לנצח ועמוד בו, ואף כי ועת ואינו, אף כן אחר
היותו כבר, יהיה לעולם.

ואף כי יש רשעים המורדים מני טוב, ואת היושר יעקשו,
ובכל זאת גדלו ויצליחו, אף כן תבא העת יבאמו
על מעשיהם, ויבהמו באמריהם וידו לה" על פשעם, וידעו
אין רחוק מכתבי יושר ואכדו דרך, כי לא למסס בטע ה"
בקרבנו להסוב אל הטוב והישר כ"א לנדקה תהיה לנו, לטוב
לנו כל הימים ולחיותינו כיום הזה.

ועתה אשים קנאי למילין, והבארין הצור את סיי, אשוב
ואטה ידי, אוסיף דברים רבים כהמה מלים לאלה,
ויידעתי כי לא בעלם מעיניכם דבר קטן כזה, אף לא לזה
יחס, שנעשה לפני תלמידים הבאים אל בית ה" והמבקשים
מסלה לעלות אלהינו, ואנכי ארחיב ואעמיק ואמלא חפצי
הקוראים עד אשר לא יאמרו כואש לדברי. אנכי אקבי
דורש טוב, והנאסף על חברתכם חברת יראי ה"תמימים.

ואב וואף כן המנות אברהם ואל מעשיו.

ג

תולדות גדולי ישראל.

מולדת הרב מהר"ר יוסף מאקאריא זכנו לנכד.

בחמשה ועשרים למדש השלישי הוא חדש סיון, שנת
חמשת אלפים, ושלש מאות חמשים ואחת לזירה,
נולד הרב מהר"ר יוסף שלמה העל מעריקא הנקרא גם
יש"ר יוסף שלמה רופא, בקאנדיא הכירה על אי קרעטא (*
לכן נקרא גם קרעטענוים על שם מולדתו, והוא בן לאביו
החכם התורני מהורר אליהו דעל מעדיקא, והאיש הזה היה
חכם

(*) קרעטא או קאנדיא האי בים האמצעי (מיטטלענדישעם
מעער) מקדס היה תחת מנושלת ווענעניאני בעת
ישמאלים ימשלו בו.

חכם גדול בתלמוד רבן של כל בני ארצו ממצע ישרים וחכמים
 בן להרב הגדול מהורר ארליעזר, בן אהרן הפילוסוף האלהי
 הרופא המומחה מהורר שימואל מנחם ז"ל, אשר נקרא
 מוקהילת קאנדיא לשון להרביץ להם תורה, אחר שנשבע
 בפאדובא, בעת מלחמת הווענציאני, ולקוח ממנו כספו,
 והוא היה ראש ישיבה ליהודים ללמד אותם התלמוד, ולנצרים
 בחקירה הפילוסופית בפאדובא *) ושם אביו אלקנה הוא
 החכם הנכבד שהיה מרביץ תורה בקאנדיא בן להנכבד התורני
 מהורר אבא הזקן אשר החל לבנות בית קדש להתפלל שמה
 היהודים, כי אביו האלוף הגדול מהורר יהודה יצא ראשונה
 מערמאניען לשבת באי קרעטא .

ושם אמו קשתי בת יוסף, והאיש יוסף גם הוא מיוצאי
 חלצי יהודה הנזכר למעלה אשר היה ראשון ליושבי
 קאנדיא . אמרו עליו על החכם הפילוסוף התורני מהורר
 מהורר ארליהו מחבר ס' "בהינת הדת" והוא היה אביו אם
 קשתי, ביום מותו ספדו עליו כל שרים וחכמי העמים, וכל
 תלמידיו שרי הנצרים לווינו לקבורה מלובשים בגדי אכלות,
 כי כן תכבד החכמה את כל מכבדיה, אך בנויה יקלו .

הן זאת פרי אבות נדיקים, וזאת ברכתם מאת ה', ממצע
 ישרים יצא י"ש"ד ויהי כמוהם . כי אביו ואמו למדוהו
 בימי נעוריו מאוס בדרך רע ובחור בטוב . גם אומנים
 משכילים פחדו לו, ויהי עמם, המה הורוהו כל מדע ולשון
 עד היותו בן שש עשר שנה . ואחרי כן הלך לפאדובא, שם
 למד חכמות הרפואה והפילוסופיא, ואחרי היותו רופא שב
 לארצו, ויקח לו אשה (שמה ושם משפחתו לא נודעו לי)
 ויהי מוכן דלים, מזכר עניים בחלים בלתי גמול, והיה
 מרבה להם נדקותיו בסתר .

בשנת

(*) הנה בזכרי זאת תדאב נפשי בקרבי עת אראה רבים ממורי
 עמינו מבזים כל חכמה ומדע גם בלשון העם אשר
 הם יושבים בתוכו אינם מבינים ועוד ידס נטויה
 לבנות גם דורשיה למען הפר אותם, באחרם נגד ה'
 עשו את הדבר הזה, ואת תורתו מאסו, יביטו בא
 ויראו משפחת גדולים יראי ה' אשר הרביצו תורה
 בישראל, ובכל זאת אבו לכת בנתיבי החכמה ובמדע
 דבקו, מי יתן ישימו זאת אל לבם והיה לכבוד
 ולתפארת לגאון ישראל ; —

ובהקדמתו לספרו מעין גנים ידבר בשם החכמות ותועלתם מה רבה: כאשר אעתיק פה מדבריו בקצור, והקורא המשיך יבין תועלתו.

וְגַם אִמְנֵה הַמְּכֻנָּה שֶׁשֶׁ חֲכָמָה חֲלוּטִית, בֵּת אֲבִי הִיא, לִקְחָהּ טוֹב וּמֵתָת אֱלֹהִים הַחוּץ שֶׁלָּכֵן אֲשֶׁר כֵּן תַּעֲשֶׂה, וְעִמּוֹ מִקּוֹר חַיִּים בְּאֹרֶן נִרְאֶה אֹרֶן אֲחֵרֵי הַפֶּרֶד הַבְּגָדִים הַנּוֹאֲחִים מַעֲלִינוּ. אִם הַהֲבִינִן וְהַלְלוּם אֲלֵינוּ מִנְּלִאֲכַת הַדְּקֹדֶק, וְהַמְּלִיכָה וְהַשִּׁיר? לַהֲבִין הַכ"ד סְפָרִים שֶׁמִּלִּאֲכַת נִרְאֶה וְנִתֵּן הַשִּׁיר שֶׁכִּתְּבוּם לֹא יֵדְעוּ עֵיט, לַהֲשִׁיב לַמִּתְחַלְלִים כִּנְגְדָנוּ בַּקִּשִּׁים כְּנֹחִיִּים הַטְּאֵעִים בְּנוֹיִם עַל הַמִּקְרָאוֹת, וְנוֹי פִּתִּי יִסּוֹר הֵנָּה לַהֲלֹם בֶּס בְּלִי חֶדֶשׁ פִּיפִּיּוֹת? —

וְאִם חֲכָמָה הַמְּנוּדִית הַמְּנִיחָה לִשְׁבֹּת תְּכֻנַּת הַגְּלָגָלִים, לֹא יֵדְעָהּ אֲנֹכִי עֲרֶכֶס וּמוֹנֵס הָאֲמִתִּי עַד הַיּוֹם, וְכֵן אִם אֲשֶׁר נִשְׁאָף לָכֵן, יִבְכֶּה בְּנוֹיִם וַיִּכֵּן בְּלִמּוֹת לְפִי לְדַרְכֵּנוּ בְּתַכְּוֹלוֹת כַּפְּלוֹת וְעִצּוֹמוֹת? אֲלֵינוּ יוֹסֵף לִבּוֹ אֵל תְּכֻנַּתָּם וּשְׁבֹת תְּכֻנַּתָּם הֵם הַמִּסְפָּרִים כְּבוֹד אֵל, וְמוֹרָחִים עַל מַעֲשֵׂי ה' כִּי נִוְרָא הוּא. וְעוֹד יִדְבֹר עַל כָּל הַחֲכָמוֹת וּבִסּוֹף אָמַר וְאִם חֲכָמָה הַמְּנוּדִית כַּהֲלֹכֹת הַהֲגֵת עֲמָנוּ וּבֵיתוֹ וּמִדִּינָתוֹ, חִי רָאשִׁי! זֶה הִיא דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּבְנוֹר לוֹ הַרְוָה לַהֲשִׁיב נִשְׁמָתוֹ וְהִנֵּה שֶׁסּ רְאִיוֹת רַבּוֹת מִדְּבָרֵי גְבִיאִים הַקְּדוּשִׁים וּמִדְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל.

חֲחִימָה בְּרַח הַסְּמוּךְ.

ד

תולדות הזמן וגם.

ה

בשורת ספרים חדשים יפקד מקומו.

הַתְּכֻנּוֹת הַחֲאֲפָסִים.

אֵל עֲמָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנּוֹתֵנִים לָכֵן אֵל אֲמִתִּי בְּנוֹ זֶה לַתֵּת לוֹ כְּבוֹד.

כבוד, עינינו נופות שלא יחשכו לנו לעון בהשימונו פה תוך
המכתב תקון המסרוכות, אשר אכלו בדפים הראשונים, נוסף
על אותן הכרשמות כלום הטעות אשר כבר יצא. ידוע תדעו
שמסדר האותיות ומדפיס אשר לנו נוצרי הוא ועדין אינו מורגל
במלאכתו: עם כל גודל השקידה והיגיעה לא נמלטנו מטעות וחסרון
תיבות שלימות, אשר בהעדרם נתקלקלו הממשכות. ואם
נאחר מלהגידם עד שיצא לוח לשנה תמימה, דאגנו כי רבים
מקוראי מכתבנו, לא ישימו עינם אל הלוח הנ"ל, ותהינה
הדעות הנפסדות (אשר נגרמו בשגיאות המדפיס) - למשול
ולפגוע, לאחד מכני ישראל, להוציא דבר רעה על אחד
המוכזרים לאמור קשב מחשבת תעתועים, לכן אמרנו לא נכוש
אם נניסם פה.

ואלה הז

במאסף לחודש שבט בתיאור ומלא חן וכו' עמוד ע"ד
שורה ט" הוראת שורש שכל בקל היא לדעתי על
ההצלחה המקרית קרא: הוראת שורש שכל היא לדעתי על
ההצלחה, לא על ההצלחה המקרית שקורין ב"א (גליק).
שורה ט" להאריך קרא לערוך. תולדות גדולי ישראל עמוד
ע"ז שורה י"ד "כי אלהים הוא לבדו בשמים" קרא כי אלהים
הוא לבדו טוב מאוד בשמים שורה ב"א "כי האיש הזה הצליח
מאוד היותו בן עשרים שנה" קרא כי האיש הזה הצליח מאוד
בנעוריו, ומיום היותו בן עשרים שנה. שורה ב"ז "האבה
עזה כמות" קרא האבה עזה לו כמות. במאסף לחודש
אדר דף פ"ט פתיחה שורה א חסר "וכמו כן ידוע שיצר
מחשבות לב האדם ותאריי הנפסדות המה יתעו את שכלו לכלכל
הרעיונות, ולאמור על שמור שהוא לכן, ועל מר שהוא מתוק,
ועל המנונה שהוא נאה וכדומה לזה, נמשך מזה, שבהיות
שהכללי לעולם לא ימצא במחלט רק בהפשטה שורה ד" לבדה
וכן עמוד פח שורה י" קרא גרידא. במאסף לחודש ניסן,
עמוד קא שורה ג' ריב השמש והירח" קרא ריב השמש
והירח, עמוד ק"ה שורה "ידו ערב לבו" קרא כי על ידו
ערב לבו. שורה ב"ז "אעיר לך המלת" קרא אעיר
לך המלות, ועוד איזה ציוני ההפסקות אשר באו שלא כדת,
ימצאם הקורא בקראו במכתבנו.

